

VOJENSKÁ MYSL začíná uveřejňovat materiály na pomoc studujícím v seminářích politické přípravy k aktuálním problémům soudobého vojenství.

V č. 1, 2 a 5/1966 uveřejní dále tyto materiály:

- Všelidová obrana země
- Hospodářský, politický a vojenský význam teritoria a teritoriální systém řízení v příští možné válce
- Velitelský sbor hlavních armád NATO
- Základní soudobé tendence ve velení
- Aktuální teoretické otázky počátečního období války
- Linie vojenské politiky strany na XIII. sjezdu KSČ.

Vojenská doktrína hlavních států NATO

Lektorská skupina HV KSČ MNO: plukovník Alois Kašpar, plukovník Václav Mejda, plukovník Jan Raban, plukovník Zdeněk Paul

I. STRATEGICKÁ KONCEPCE PŘÍPRAVY A VEDENÍ VÁLKY PROTI SOCIALISTICKÉMU TÁBORU

Strategická koncepce imperialismu vychází z politickoeconomické podstaty a cílů imperialismu, které směřují k paralyzování úspěšného rozvoje socialistického tábora, k omezování vlivu myšlenek socialismu na osvobozující se národy a na státy, které se vymanily z područí imperialismu a konečně k rozbití vojenské a ekonomické síly socialistického tábora a k jeho zničení, jakmile by k tomu vznikly příhodné podmínky.

Kromě nepřetržitého politického, ideologického a ekonomického boje jsou součástí příprav k dosažení tohoto cíle i přípravy k použití ozbrojeného násilí.

Vycházíme z toho, že poznání názorů na použití ozbrojeného násilí, které krystalizují ve strategických koncepcích přípravy války, pomáhají dnes více než kdy jindy vysvětlit i jevy mezinárodně politického dění. Proto chceme platné strategické koncepce přípravy války vysvětlit, zhodnotit a vyvodit základní závěry a poučení.

Charakteristika období od r. 1945 do r. 1961

Dobu od konce druhé světové války až do konce 1961 můžeme charakterizovat jako etapu vzniku, platnosti a krachu strategické koncepce „hromadné odvety“.

Vznik strategické koncepce „hromadné odvety“ je spjat s vědecko-technickou revolucí a s výsledky výzkumu, vývoje a výroby jaderných zbraní, jejichž účinky

a možnost využití v ozbrojeném zápase zákonitě ovlivnily i vojenské myšlení.

Podstatou koncepce „hromadné odvety“ byla příprava jaderné války proti zemím socialistického tábora a hrozba jejím rozpoutáním v situaci, kdy by se blok imperialistických států v čele s USA cítil ohrožen silicím vlivem socialismu.

Tato strategie se opírala o domnělou převahu USA nad Sovětským svazem v jaderných zbraních a zvláště ve strategickém letectvu. Měla umožnit zajištění politiky imperialistických států použitím síly nebo hrozby silou.

Toto období v politické oblasti charakterizuje to, že vládnoucí kruhy USA začaly uplatňovat vůči SSSR a zemím socialistického tábora politiku z „pozice síly“. Vytvářejí hysterii nebezpečí komunismu, přistupují ke slepování agresivních paktů, blokují rozvoj obchodu se socialistickým táborem a křísí západoněmecký revanšismus. Přijímají společné programy budování ozbrojených sil, při nichž dochází k dělení úloh s cílem zapojit i hospodářský potenciál evropských členských států do přípravy války proti socialistickému táboru.

V NATO, nejdůležitějším paktu uzavřeném v tomto období, byly úlohy k vytvoření základny strategie „hromadné odvety“ rozděleny takto:

- USA a VB jako jediné mocnosti, které mají jaderné zbraně, vybudují strategické úderné síly (tzv. „meč“), ponechají část svých pozemních sil a letectva v Evropě a budou podporovat budování ozbrojených sil evropských členských států paktu materiálně, zejména dodávkami bojové techniky;

- evropské členské státy vybudují potřebné pozemní síly a letectvo. Část podřídí již v míru spojeneckému velení (tzv. „štit“) a v případě války předají další potřebné zálohy;

- hlavní úkol USA a VB v případě války bude jaderný útok na SSSR a země lidové demokracie. Spojenecké síly provedou operace podle tzv. „periferijní strategie“ s cílem jadernými údery a bojem na zdrženou vyrovnat převahu pozemních sil socialistických států a zastavit je nejpozději na Rýnu (považován za poslední strategickou obrannou čáru) a tím získat čas k vytvoření a přivedení záloh a k přechodu do ofenzivy v pozdější době.

Vytyčené strategické plány postavily USA jednoznačně do čela světové reakce a evropským členským státům NATO příkry především úlohu rezervuáru lidských

zdrojů. To byl základní rozpor v politické i vojenské oblasti, který s rostoucím zbrojením zvyšovaly vysoké finanční náklady. Nespokojenost rostla současně s tím, jak vzrůstala ekonomická síla jednotlivých evropských členských států NATO, především NSR. Již při vstupu do NATO vnesli její zástupci rozhodné námitky proti „periferijní strategii“, protože předpokládala ztrátu území NSR. Evropské členské státy začaly z jednostranné nadvlády USA nad jadernými zbraněmi pociťovat stále hlubší závislost. Začaly vyslovovat i obavy, že by USA nemusely vždy splnit své závazky. Zejména tehdy, jestliže by nešlo v případném střetnutí se socialistickými státy především o jejich vlastní zájmy. Tak se začaly vytvářet v NATO další odstředivé tendence, jejichž nositelem se stala po nástupu presidenta de Gaulle Francie.

Kromě vzrůstajícího politického a ekonomického napětí v NATO utrpěla „strategie hromadné odvety“ rozhodující náraz dalšími skutečnostmi. Ty vyšly najevo, když se USA přesvědčily, že

- základní předpoklad převahy v jaderných zbraních nad SSSR je iluzorní,

- SSSR dosáhl ve strategických prostředcích vedení války kvalitativní převahy, zvláště v prostředcích dopravy jaderných zbraní na cili.

Po složitém období přehodnocování vzájemného poměru sil ve vojenské oblasti, zároveň se stále rostoucími silami socialistické soustavy a vzrůstající prestiží socialismu ve světě, došlo vedení USA k názoru, že strategická koncepce „hromadné odvety“ je neúčinná, protože USA a velení NATO nejsou s to rozpoutat proti socialistickému táboru jadernou válku bez nebezpečí vlastního zničení. Zároveň přestal působit faktor zastrašování silou, s nímž již nelze počítat ve vojenské, ani v politické oblasti vzájemných vztahů mezi kapitalismem a socialismem.

K tomuto vývoji a reálnějšímu hodnocení vzájemného poměru sil došlo za Kennedyho vlády. Toto období můžeme považovat za období krachu strategické koncepce „hromadné odvety“ a vzniku strategické koncepce „pružné reakce“.

Současná strategická koncepce NATO

V roce 1961 na základě nového zhodnocení poměru sil mezi kapitalismem a socialismem přijala vláda USA tzv. strategickou koncepci „pružné reakce“.

Podstatou strategické koncepce „pružné reakce“ je schopnost použít pouze takových sil a prostředků, které jsou úměrné k dosažení vytyčených cílů. V boji

proti socialistickému táboru nemají mít USA a NATO pouze jedinou alternativu všeobecné jaderné války. Nová koncepce vyžaduje vybudovat takové síly, které by mohly vést válku omezenou: buď s omezeným použitím jaderných zbraní nebo pouze konvenčními prostředky v případě, že by měly být řešeny pouze postupné a omezené mocensko-politické cíle. V jiných částech světa by imperialistický blok měl být schopen — v duchu této strategie — vést i války diverzní a protipartyzánské, podle sil protivníka a druhu válčičtější.

Taková schopnost pružného použití různých forem ozbrojeného násilí má zvýšit i rozhodnost a akceschopnost USA a hlavních kapitalistických států, kdykoli je jejich dosavadní vliv v některé části světa ohrožen, nebo kdyby se vyskytly výhodné podmínky k jeho znovunabytí. Tato rozhodnutí má podpořit schopností krýt podnikané akce hrozbou rozpoutání všeobecné jaderné války.

Strategická koncepce „pružné reakce“ má podle názoru USA lépe odpovídat současné situaci ve světě. Je to strategie, která hledá pouze jiné prostředky k dosažení dřívějších cílů. Tato strategická koncepce je strategií amerického imperialismu, kterou přijaly — byť i s různými výhradami — ostatní státy NATO, kromě Francie. Její podstata vynikne na základě rozboru tří základních forem boje proti socialismu, tj. studené, omezené a všeobecné jaderné války.

a) Studená válka

zahrnuje podle článku 8 amerického předpisu FM-100-5 stupnici dalších akcí (jiných než omezená nebo všeobecná válka), které mohou být použity v mocenském sporu mezi soupeřícími národy nebo koalicemi. Soupeřící mocnosti mohou usilovat o získání výhod různými způsoby — nejen politickým, ekonomickým, psychologickým působením, ale i vojenskými silami. Vojenské síly mají důležité funkce ve studené válce a mohou přímo nebo nepřímo přispívat k dosažení vytyčených cílů. Je možno mobilizovat zálohy nebo předsunout aktivní síly s cílem zastrašit jiné národy tak, aby nepoužily vojenské síly. Vojenské síly mohou být použity k dodání odvahu spřátelené vládě, která je v nesnázích, ke stabilizování situace v neklidném prostoru, k udržení nebo obnovení pořádku, popřípadě k ochraně osob a majetku. Přestože ve studené válce chybí otevřený ozbrojený konflikt mezi ozbrojenými silami soupeřících národů,

rozhraní mezi studenou válkou a omezenou válkou není ani zřetelné, ani absolutní. Proto je možno žádat od ozbrojených sil, aby vedly operace studené války, jež jsou po všech stránkách bojovými akcemi. Tolik americký předpis FM-100-5.

Je pozoruhodné, že formulace studené války je ve vojenském předpise. Závažnější je, že tento návod na formy a metody studené války nezůstává na papíře, ale můžeme jej sledovat a dokumentovat na mnohých případech v praxi.

K podvratné činnosti využívají imperialistické státy všech forem. Součástí podvratné činnosti je ideologický a politický boj i různé formy psychologického působení, jejichž cílem je ovlivnit vnitřní vývoj v jednotlivých socialistických zemích a narušovat jednotu socialistického tábora. Praktikováním tzv. politiky diferencovaného přístupu k jednotlivým zemím socialistického tábora (seřazených podle toho, jak postoupil tzv. proces „liberalizace“ nebo „demokratizace“) se snaží využívat vnitřních obtíží, popřípadě názorových a ideologických rozdílů, a vytvářet předpoklady pro vznik vzájemných rozporů a jejich další prohlubování.

Některé speciální orgány, v čele s americkou ústřední informační službou, vedou psychologickou podvratnou činnost proti zemím socialistického tábora formou pravidelného rozhlasového vysílání, tiskem, osobním stykem cizinců s občany, působením na občany ze socialistických zemí za návštěvy na Západě atd. Všeobecně je známá praxe ekonomického působení, kdy uzavírání hospodářských smluv a navázání hospodářských styků je vázáno různými politickými podmínkami, které mají omezovat další úspěšný rozvoj socialistických zemí a vytvářet podmínky závislosti na kapitalistických státech.

Vzhledem k tématu se však omezíme na funkce a metody použití ozbrojených sil ve studené válce. I v této oblasti najdeme dost výmluvných příkladů.

Připomeňme si např. některá opatření kapitalistických států v polovině srpna r. 1961, kdy SSSR oznámil své návrhy na uzavření mírové smlouvy s Německem a na řešení otázky Berlínského statutu:

— průměrné měsíční kvóty povolanců 6000—8000 zvýšily USA v srpnu na 13 000, v září na 25 000, v říjnu a listopadu na 20 000 osob;

— ponechaly v další činné službě v USA 115 000, v NSR 36 000, v Holandsku 6000 vojáků, kteří měli být po uplynutí závazku propuštěni;

— povolaly 151 500 záložníků a dalších 75 000 záložníků mělo nastoupit službu na výzvu.

Zvýšení početního stavu ozbrojených sil umožnilo USA přijmout tato konkrétní opatření:

— zvýšit o dvě počet bojeschopných divizí pozemních sil a námořní pěchoty a aktivovat další dvě záložní divize;

— doplnit 7. americkou armádu v NSR a ostatní americké jednotky, zejména tylové, podpůrné, na plné počty;

— postavit 4. speciální záškodnickou výsadečnou jednotku;

— doplnit počty válečných plavidel na plné stavy a získat potřebné počty osob pro posádky nově začleněných lodí (asi 80 plavidel);

— aktivovat 38 letek letecké národní gardy a letecké zálohy a z nich pod zámkou cvičení přesunout do Evropy přibližně 270 taktických letounů, převážně letounů-nosičů. Zároveň se ukázalo, že se v takovém případě ruší francouzská omezení vůči americkým silám v Evropě. Část těchto letounů byla rozmístěna na francouzských letištích v severovýchodní Francii, která byla do té doby pro americké síly zablokována;

— zvýšit počet amerických strategických letounů, udržovaných v Evropě na předem stanovených základnách ve Velké Británii a ve Španělsku na dvojnásobek; představoval 160–180 letounů;

— systém hlídkování amerického strategického letectva byl pozměněn; tratě hlídkujících letounů a prostory hlídkování byly posunuty blíže k hranicím SSSR a socialistického tábora. Počty letounů hlídkujících v evropském prostoru byly zvýšeny až 15násobně.

Podobná opatření přijaly i britské a francouzské síly. Tím dokumentovaly, že v podobných případech jsou hlavní imperialistické státy plně jednotny v metodách studené války formou hrozby ozbrojenými silami.

Obraz demonstrace vojenské síly poskytl také vojenská opatření Američanů v době Karibské krize v říjnu 1962:

— nad Atlantikem bylo neustále ve vzduchu 90 letounů B-52 s jadernými pumami o síle 25–50 Mt na palubě, v Atlantiku 8 ponorek se 128 raketami Polaris zaměřenými na SSSR;

— na zemi bylo připraveno dalších 550 letounů B-52, 800 B-47, 70 B-58 s nukleárními pumami;

— na odpalovacích rampách bylo připraveno 102 mezikontinentálních balistic-

kých střel Atlas, 54 Titan a 2 Minute-man;

— invazní vojsko v počtu asi 100 000 mužů bylo v pohotovosti na Floridě;

— 183 válečných lodí s 85 000 posádky blokovalo Kubu;

— námořní pěchota byla připravena na Floridě a na základně Guantanamo;

— prezident Kennedy měl připravenou šifrovanou zprávu: „Jděte do války“, kterou hodlal v případě rozpoutání války odeslat všem velitelstvím.

Opatření hlavních imperialistických států v době berlínské a karibské krize jsou příkladem aplikace zásad použití ozbrojených sil ve studené válce. Demonstrace vojenské síly měla:

— zabránit likvidaci jednoho z ohnisků války v Evropě a morálně posílit vládu NSR, která využívá ohniska ke svým revanšistickým záměrům a bez ohledu na realitu brání normalizaci vztahů mezi oběma německými státy;

— pokusit se likvidovat mladý stát, budující socialismus, ve výlučné sféře amerického imperialismu a vzniklý proti vůli USA.

Společným znakem použití ozbrojených sil ve studené válce je velký rozsah vojenských opatření. Jejich důsledkem bylo vytvoření situace, blízké přechodu od studené války k válce horké, situace, kdy se skutečně řeší otázka války a míru došlo na pořad dne.

Formy použití vojenské síly ve studené válce nejsou vždy tak vyhraněné a zjevné. Všimněme si intervence belgické vlády v Kongu. Belgické výsadky, dopravené do prostoru činnosti americkými letouny, jsou příkladem materiální podpory spojenců, usilujících o likvidaci pokrokových sil ve státě, který se bývalí kolonizátoři snaží udržet dále pod svým vlivem. Zároveň jsou příkladem přímého použití násilí pod záminkou bezpečnosti osob — příslušníků intervenujícího státu.

Metody použití různých forem nátlaku k dosažení cílů ve studené válce se podle situace často mění. Vývoj změn metod, používaných k udržení vlivu až k přímému použití násilí, můžeme sledovat na příkladu jižního Vietnamu.

USA se začaly vměšovat do vnitřní situace v jižním Vietnamu již v roce 1954, kdy v rozporu s usnesením ženevské konference, pod rouškou vojenské pomoci vyslaly do země první vojenské poraďce. Modernizace jihovietnamské armády v roce 1959 využily k odeslání dalších poradců a exponentů amerického

imperialismu. V roce 1960 dosahoval celkový počet amerických činitelů v jižním Vietnamu asi 700 mužů. V roce 1961, po inspekci tehdejšího vicepresidenta Johnsona, se jejich počet zvýšil na 1750 mužů. V roce 1962 propuká „nevyhlášená válka“ USA proti jihovietnamskému lidu v plné síle. Američtí vojenští instruktoři přebírají velení některých speciálně vycvičených jihovietnamských protipartyzánských oddílů. Začínají se v plné míře podílet nejen na plánování, ale i na přímých vojenských operacích proti revolučním silám. Pod rouskou „technické pomoci“ odesílají do jižního Vietnamu celé letecké a vrtulníkové jednotky, odborníky pro výcvik s novou moderní americkou výzbrojí — obrněnými transportéry, rádiovými stanicemi a moderními lehkými i těžkými zbraněmi pěchoty. Ke konci roku 1962 bylo na území jižního Vietnamu již 12 000 amerických vojáků. V roce 1963 jejich příliv pokračuje a vojáci se začínají již nezastřeně podílet přímo na vojenských akcích proti revolučním partyzánským silám. Jejich počet činil v červenci 1963 14 000 mužů, v listopadu 16 000 mužů.

Přes některá prohlášení o částečném snížení počtu amerických vojenských poradců a specialistů za vlády prezidenta Johnsona ke skutečnému snížení nedošlo.

Naopak, pokračovalo další odesílání amerických vojáků do Vietnamu. Zároveň byla rozpoutána široká kampaň, která měla vyvolat dojem nezbytnosti dalších opatření ze strany USA. Pod záminkou, že další úspěchy Pathet Laa by mohly vést ke zhroucení protikomunistických sil, vyzýval americký tisk prezidenta Johnsona, aby zahájil politiku z pozice síly. Otevřeně nabádal k rozhodnějšímu kursu v jv. Asii, k přenesení války na území VDR jejím přímým napadením. 5. srpna 1964 k tomuto napadení skutečně došlo, takže předchozí kampaň není možno chápat jinak, než jako psychologickou přípravu obyvatelstva na přímou agresi proti státu, jehož existence je velikou posilou pro národy, vymaňující se z vlivu kolonialismu v jv. Asii.

Nebereme-li již v úvahu současné vojenské akce USA v jižním Vietnamu, které se přičítají mezinárodnímu právu, máme před očima celý rejstřík metod a forem studené války.

Ze všech těchto příkladů můžeme učinit tyto závěry:

— ačkoli Západ byl donucen pod tlakem změn v poměru sil mezi socialismem

a kapitalismem přijmout zásady mírového soužití a v boji obou protichůdných sociálních soustav se do popředí dostaly nevojenské prostředky jako diplomacie, ekonomika a ideologie, nepatří studená válka minulosti. Její zásady byly zformulovány i ve vojenských předpisech a také jsou praktikovány ve všech vhodných situacích;

— kromě politického, ekonomického a psychologického působení nevyhýbají se imperialistické státy při uplatňování zásad studené války využívat i vojenské síly buď formou demonstrace nebo přímým použitím násilí v těch oblastech a v takových konfliktech, kde podle jejich hodnocení nehrozí nebezpečí, že by se mohly akce studené války rozrůst do nežádoucí míry;

— aplikace metod a zásad studené války názorně dokumentuje, jak si imperialisté vykládají mírové soužití v praxi. Je svědectvím, že se nehodlají smířovat dobrovolně se ztrátou sebemenší pozice a neváhají k uhájení svých zájmů a omezování růstu pokrokových sil použít vojenské síly všude, kde to podmínky dovolují.

b) Omezená válka

Americký předpis FM-100-5 ji v článku 9 charakterizuje jako záměrné omezení válečné činnosti z jednoho nebo více hledisek, např. vzhledem k cílům, zbraním, prostoru nebo účastníkům. Termínem „omezená válka“ označuje rozsáhlou stupnici ozbrojených konfliktů. Zahrnuje i konflikty, obecně nazývané „místní agrese“, „konvenční válka“ nebo „omezená nukleární válka“.

Rozsah, intenzita a trvání omezených válek mohou být různé, v závislosti na zamýšleném stupni omezení. Výraz „omezená“ neznámá válka malou nebo dokonce bezvýznamnou. Může to být ozbrojený konflikt, vedený malými silami na poměrně omezeném prostoru a za použití jen konvenčních zbraní, ale může zahrnovat i konflikt rozsáhlých sil, zasazených na velkém prostoru. Není možné přesně určit hranici, kdy omezená válka může přerůst ve válku všeobecnou. Zároveň rozumíme omezenou válkou jakýkoli konflikt, který zahrnuje omezené použití všech použitelných zdrojů. Její horní hranice není překračována, dokud válčící strany nedojdou k závěru, že otázka národního „přežití“ je přímo nebo nepřímo ohrožena, a že je tudíž nutno veš-

kerá omezení zrušit. Tolik vojenský předpis.

Teorii omezených válek rozpracovali vojenská experti USA za vlády prezidenta Kennedyho. Oficiálně ji přijaly členské státy NATO v roce 1953 (s výjimkou Francie).

Udržení omezeného rozsahu válečného konfliktu má být dosaženo záměrným omezením politických cílů, použitých sil a prostředků, omezením prostoru bojové činnosti a objektů jaderných úderů.

Smyslem omezení politických cílů je vytvořit takovou situaci, aby druhá strana nemohla mít dojem, že konflikt, který se připravuje nebo byl již rozpoután, ohrožuje její životní zájmy nebo dokonce existenci. Přitom se uznává, že splnit tento úkol je v praxi obtížné. Vyslovuje požadavek obě strany bezprostředně, popřípadě předem informovat o cílech a tím dosáhnout, aby reakce druhé strany na zahájení války nebo na bojovou činnost v jejím průběhu nevybočila z předpokládaného rámce a nebyla příčinou přeměny omezené války na válku všeobecnou.

Další opatření je záměrné omezení sil a prostředků, které mají být použity k dosažení cílů omezené války. Týká se především rozhodujícího prostředku vedení války — zbraní hromadného ničení.

Základním charakteristickým znakem omezené války má být vyloučení strategického bombardování území USA a SSSR.

Použití jaderných zbraní na bojišti se teoreticky připouští, ovšem jen jaderných zbraní taktického a operačně taktického dosahu a jen v případě, nebude-li vyhnouti.

Američtí vojenští teoretikové, pravděpodobně i velení NATO, předpokládají, že k této situaci může dojít, nebude-li jedna z válčících stran schopna dosáhnout vytyčených cílů konvenčními prostředky nebo dosáhnou-li konvenční prostředky jedné ze stran takové převahy nebo takových výsledků, že druhé straně hrozí zhroucení.

Přihlédneme-li k tomu, že některé členské státy, zejména NSR, nejsou přesvědčeny, že by velení Severoatlantického paktu za současných poměrů sil předpokládané úkoly splnilo bez použití zbraní hromadného ničení, je zřejmé, že teorie o použití jaderných zbraní v omezené válce má tyto obavy do určité míry rozptýlit a že tedy plní zároveň i politickou funkci.

Omezení prostoru bojové činnosti vyplývá z omezení vytyčených politických

cílů a zasazených prostředků, nebo z přirozených geografických podmínek (ostrovy, poloostrovy a jiné oblasti s výraznými přírodními hranicemi).

Jeden z rozhodujících faktorů, který má vliv na udržení války v jejím omezeném rozsahu, je omezení objektů, které mohou být napadány jak konvenčními, tak i jadernými zbraněmi. Předpokládá se, že by to měly být za všech okolností jen ty objekty, které souvisí s bojovou činností, a jen ty, které mají taktický a operačně taktický význam. Zvláštní důraz se klade na to, aby nebyly napadány objekty strategického významu a bylo zabráněno vyhlazování civilního obyvatelstva. Tato opatření mají naznačit, že omezená válka má mít humánnější a méně ničivý charakter, že je tedy přijatelnější a sama teorie reálná.

Na druhé straně se diskutuje o problémech, které teorie omezených válek buď vůbec neřeší nebo řeší nepřesvědčivě. Otevřena zůstává otázka přípustné ráže jaderných zbraní v omezené válce. Tvůrci teorie vyslovují pouze názor, že by tato ráže neměla přesáhnout 100 kt, aniž zdůvodňují, jak k tomuto názoru došli. Rovněž nefikají, jak řešit bombardování operačně taktických objektů v blízkosti objektů strategických, jak zajistit shodné ohodnocení významu objektu oběma stranami.

Z uvedeného vyplývá, že teorie omezených válek je rozporná a že její realnost je pochybná. Přesto je třeba brát v úvahu, že nejde pouze o teorii, ale že na základě koncepce omezených válek byla přijata řada konkrétních opatření:

— Reorganizace pozemních sil podle jednotné koncepce zvýšila jejich pohyblivost a údernou sílu. Byly zvýšeny počty organických jednotek atomového napadení ve svazcích a zavedeny některé nové typy operačně taktických prostředků. Jde o samohybné houfnice 155mm, bezzákluzové kanóny 175 mm, zbraně Dawy Crockett a řízené střely typu Sergeant a Pershing. Svazky a útvary pozemních sil jsou plně mechanizovány a motorizovány. Podstatně bylo zesíleno i vojskové letectvo jak v divizích, tak i v samostatných útvech vojskového letectva. To zvyšuje bojové možnosti pozemních sil v předpokládaných operacích omezené války i jejich operační pohyblivost.

— Taktické letectvo je přezbrojováno novou bojovou technikou, která umožňuje víceúčelové použití.

— Zálohy, které mají být v případě

války připraveny k rychlému zesílení sil na válčisti, byly reorganizovány. Současně se rozvíjejí i prostředky strategické přípravy i jiné speciální jednotky, které mají hrát v operacích omezené války vážnou úlohu. Např. diverzní jednotky, jejichž počet se v americké armádě zvýšil v posledních letech více než pětinašobně.

— Příprava omezených sil k vedení omezené války se stala předmětem operační a bojové přípravy i pro evropské válčisti. Její výsledky jsou ověřovány na rozsáhlých velitelско-štábních cvičeních i cvičeních s vojsky.

Podstatou všech opatření je zvýšení připravenosti ozbrojených sil protivníka k bojové činnosti bez použití jaderných zbraní i s jejich použitím. Ze zmíněných opatření tedy vyplývá, že **koncepte přípravy ozbrojených sil k omezené válce je realitou**. Přijímaná opatření odstraňují zároveň i některé nedostatky z dřívějšího období výstavby, kdy úloha jaderných zbraní byla jednostranně přeceněna, kdy úloha a místo ostatních složek ozbrojených sil, zejména pozemních, byla podceňována a jejich kvalita zaostala.

Z uvedeného vyplývá **charakteristika a dílčí závěry o strategické koncepci omezených válek**:

— Teorie omezených válek se stala realitou, která se projevuje řadou konkrétních opatření v budování ozbrojených sil. Jejich bojeschopnost má být zvýšena, aby byly schopny podle situace zahájit a vést nejen všeobecnou jadernou, ale i omezenou válku byť s omezeným použitím jaderných zbraní.

— Základním znakem omezené války má být vyloučení strategického bombardování cílů na území USA a SSSR. Tím má být dosaženo hlavního smyslu — uchránit území USA před zničením a vést války na cizím území a podle situace i s využitím sil a prostředků spojenců.

— Z vojenského hlediska je teorie omezených válek velmi rozporná a zejména v evropském prostoru v praxi těžko uskutečnitelná. Přesto však je třeba s touto teorií počítat, protože v jejím duchu protivník dále zkvalitňuje ozbrojené síly a zejména proto, že každá omezená válka může být formou přípravy rozpoutání války všeobecné.

c) Všeobecná válka

Americký předpis FM-100-5 čl. 10 ji charakterizuje jako ozbrojený konflikt, v němž protistojící mocnosti nebo koalice

používají všechny prostředky, které mají k dispozici. Termín „všeobecná válka“ je shodný s termínem „všeobecná jaderná válka“ nebo „totální válka“. Neexistují žádná omezení a jaderné úder jsou vedeny proti zemím obou stran. Všeobecná válka je ve smyslu předpisu specifický druh konfliktu. Zahajuje se jako odvěta za přímé nebo nepřímé ohrožení národní bezpečnosti, kdy žádná jiná činnost nedává naději k dosažení národních cílů.

Přestože charakteristika je nejstručnější, je koncepce přípravy, zahájení a vedení jaderné všeobecné války nejvíce propracována. Do r. 1961 byla prakticky jedinou koncepcí války, s níž Spojené státy a velení NATO počítaly při střetnutí se socialistickým táborem. V duchu této koncepce předpokládaly vládnoucí imperialistické kruhy a vojenské velení dosáhnout překvapení a napadnout socialistické země za výhodné situace.

Podle strategické koncepce USA dělí se všeobecná válka na počáteční a další období.

Počáteční období má mít zásadní význam, protože má rozhodnout o výsledku války. Za hlavní úkol velení USA považuje získat strategickou iniciativu a způsobit protivníkovi takové ztráty, aby nebyl schopen odvěty a přinutit ho ke kapitulaci již v průběhu počátečního období.

Za hlavní obsah počátečního období se pokládá jaderný útok. Mají být použity všechny síly a prostředky jaderného napadení bez omezení v takovém rozsahu, že by došlo k úplné neutralizaci ozbrojených sil a hlavních oblastí socialistického tábora, že by bylo rozvráceno velení ozbrojeným silám i řízení států, ochroměna ekonomická a politická moc, podloměn morální stav obyvatelstva a zlomena nebo oslabena celková vůle k odporu.

S jaderným útokem nebo v jeho průběhu mají začít i operace pozemních sil s cílem přenést bojovou činnost na území socialistických států, do hloubky socialistického tábora a dovršit porážku. Operace počátečního období války, v důsledku velké účinnosti jaderných úderů, se mají vyznačovat vysokými tempy, velkým rozmachem, vysokou manévrovostí a rychlým přechodem od jednoho druhu bojové činnosti k druhému.

Účinky jaderných zbraní a rozhodné cíle operací počátečního období mají napomáhat k dosažení konečných cílů v krátké době.

Jestliže by se nepodařilo dosáhnout vytyčených cílů v počátečním období vál-

ky, předpokládá se její pokračování v dalším období. Toto období se všeobecně pokládá za období obnovy a organizace dalších sil k pokračování války. V této době mají být v maximální míře obnoveny zničené zdroje, normalizován život v západních státech a organizovány nové síly a prostředky, nezbytné k obnovení válečných operací a dokončení války.

Hlavní pozornost jak v teoretickém rozpracování, tak i v konkrétních opatřeních je věnována počátečnímu období. Koncepce přípravy ozbrojených sil k rozputání a vedení všeobecné války vedla k přehodnocení úlohy jednotlivých složek ozbrojených sil. Rozhodující úloha se přičítá strategickým jaderným úderným silám, organizovaným většinou ve vojenských vzdušných silách a ve vojenských námořních silách. Přesto se však zdůrazňuje, že konečného výsledku nelze dosáhnout bez vzájemné součinnosti všech složek ozbrojených sil, z nichž pozemní síly mají dovést porážku protivníka obsazením jeho území.

Toto pojetí se projevilo také v úsilí, které bylo věnováno jednotlivým složkám ozbrojených sil v plánech jejich budování. Značné výsledky přineslo usměrnění úsilí k rozvoji strategických prostředků jaderného napadení. Po počáteční etapě hromadění zásob atomových pum a náloží různé ráže, kdy USA zaostaly v kvalitě prostředků jejich dopravy na cíl (hlavním prostředkem strategického napadení byly po dlouhou dobu výlučně pilotované strategické letouny), budováním strategických mezikontinentálních řízených střel dochází v současné době k podstatné změně v možnostech překvapivého jaderného napadení. Spojené státy americké rozvíjejí i další účinnější typy prostředků strategického napadení. Prostředky jaderného napadení strategického dosahu v současné době představují přibližně ve stejné míře mezikontinentální řízené balistické střely a strategické pilotované letouny ve vysokém stupni bojové pohotovosti. Část letounů je udržována na hlídkových letech v blízkosti hranic socialistického tábora, v oblastech Severního a Středozemního moře. Všechna tato opatření mají vytvořit podmínky, aby ozbrojené síly Severoatlantického paktu byly v duchu strategické koncepce všeobecné války připraveny rozpoutat válku v kterýkoli vhodný okamžik.

Podobná opatření jsou i u taktického letectva pozemních sil. Jde především o udržování vysokého stupně bojové po-

hotovosti, zavádění nové bojové techniky s důrazem na operačně taktické a taktické prostředky jaderného napadení. Tim se zvyšuje úderná síla taktického letectva i pozemních sil. Vysoká bojová pohotovost přepravních prostředků různého druhu má zabezpečit vysokou pohyblivost pozemních sil, aby mohly co neefektivněji využívat účinků jaderných úderů.

Koncepce přípravy všeobecné války ovlivnila i jiné oblasti budování ozbrojených sil: velení a spojení, prostředky strategické dopravy, PVO, materiálně technické zabezpečení, mobilizaci záloh a ostatních zdrojů nezbytných k vedení totální války, která se má vyznačovat nejvyšším vypětím a rozhodností.

Nepřetržitě přednostní budování strategických prostředků jaderného napadení a neustálé zkvalitňování ozbrojených sil nám dokazuje, že strategická koncepce všeobecné války zůstává nejen nadále v platnosti, ale že je hlavním předpokladem způsobem použití násilí k dosažení politických cílů imperialismu v evropském prostoru.

Podrobnějším pojednáním o studené, omezené a všeobecné jaderné válce jsme se snažili osvětlit podstatu strategické koncepce pružné reakce. Charakteristika uvedených druhů válečných konfliktů dovoluje učinit některé dílčí závěry:

- strategická koncepce pružné reakce je realita, která se promítá do koncepce budování ozbrojených sil, do operační přípravy a do plánů pravděpodobného použití ozbrojených sil NATO v evropském prostoru;

- aplikaci strategie „pružné reakce“ na pravděpodobné použití ozbrojených sil na středoevropském válčišti můžeme spatřovat v přijetí tzv. „strategie přední obrany“, která na rozdíl od dřívějších představ počítá ve všech druzích konfliktu s aktivní činností ozbrojených sil NATO od hranic NDR a ČSSR s cílem nedopustit ztrátu území NSR a přenést boj v co nejkratší době na území lidově demokratických států;

- strategická koncepce pružné reakce nebere plně v úvahu reálnou situaci, zejména vzájemný poměr sil mezi kapitalismem a socialismem. To jí vtiskuje ráz dobrodružnosti.

V chápání přijaté strategické koncepce „pružné reakce“ kapitalistickými státy není jednota. Francie je přímo odmítá. Vychází z úvah, že současná vojensko-politická situace v Evropě, převaha socialistického tábora v pozemních silách činí

představy o možnostech vést omezenou válku konvenčními prostředky nebo s omezenými jadernými prostředky nereálné. Z toho důvodu pokračuje Francie v budování vlastní jaderné síly. Tím demonstrovuje nejen svoji politikou, ale i vojenskou nezávislost.

NSR strategickou koncepcí „pružné reakce“ sice přijala, ale je přesvědčena, že vzhledem k současné situaci v Evropě by bylo nezbytné použít již na začátku války aspoň taktické a operačně taktické prostředky jaderného napadení. Jinak nevidí reálnou naději na úspěch ve válečném střetnutí. Tímto názorem a tímto postojem ke strategické koncepci „pružné reakce“ motivuje vláda NSR svou žádost přímo se zúčastnit rozhodování o použití

vání jaderných zbraní v rámci multilaterálních jaderných sil.

Přijetí strategické koncepce „pružné reakce“ neodstranilo politické a vojenské rozpory mezi hlavními státy Severoatlantického paktu. To však naprosto neoslabuje jejich úsilí v budování ozbrojených sil, které jsou zejména hromaděním zásob jaderných zbraní a vývojem stále dokonalejších prostředků jejich dopravy na cíl neustálou hrozbou pro mír.

Přes různé aspekty použití ozbrojených sil v duchu strategie „pružné reakce“ nepřetržitý rozvoj zbraní hromadného ničení dokumentuje, že v boji proti socialistickému táboru je hlavní úsilí i nadále zaměřeno k přípravě všeobecné jaderné války.

Plán vojenského využití kosmického prostoru

V předchozím rozboru jsme zhodnotili strategické koncepce protivníka a jeho prostředky ozbrojeného zápasu, avšak bez zvláštních úvah o významu, úloze a využití kosmického prostoru.

Rozmach vědy a techniky dosáhl v dobývání a ovládnutí kosmického prostoru vynikajících výsledků. Je nutno očekávat další kvalitativní pokrok v oblasti výzkumu a vývoje nové kosmické techniky.

Od vypuštění první umělé družice Země Sovětským svazem uplynulo osm let. Na oběžné dráhy jsou uváděny kosmické koráby s několikačlennou lidskou posádkou. První kosmonaut vystoupil do kosmického prostoru, aby se v něm volně pohyboval a splnil plánované úkoly.

S paluby těžkých umělých družic startují řízené kosmické rakety, které uvádějí na kosmické dráhy automatické meziplanetární stanice k jiným planetám a přinášejí jejich fotografické obrazy.

Rozsáhlý vědecký program výzkumu kosmického prostoru přináší lidstvu stále nové poznatky a obohacuje vědu o poznání kosmu. Člověk stojí před prvními lety k planetám.

Avšak první úspěchy ve vypuštění umělých družic Země vnesly horečný nekld do imperialistických vojenských kruhů a vyvolaly novou sféru vojenského myšlení: využití kosmického prostoru pro vojenské účely. Vznikly nové plány kosmické strategie a kosmické doktríny.

Podle amerických vojenských teoretiků zabezpečí vojenské ovládnutí kosmického prostoru přístup k území protivníka kdykoli a kdekoli. Boj o kosmický pro-

stor zdůvodňují dále tím, že nadvláda v kosmu umožní vyhnout se jaderné válce nebo alespoň zmenší možnost jejího rozpoutání a tím sníží nebezpečí zničení velkých měst, vojenských objektů, živé síly i ekonomického potenciálu západní koalice, především Spojených států. Je to další rozvedení teorie omezených válek: na základě ovládnutí kosmu chtějí vnutit protivníkovi svou vůli a vést válku v předem omezeném rozsahu.

Zámysl využít kosmu k vojenským účelům podněcuje i ekonomické zájmy. Válka v kosmu vyžaduje vytvořit nové zbraně a přenést do kosmického prostoru nejdůležitější vojenské objekty — velitelství, stanoviště, spojovací sítě a uzly spojení, průzkumná centra i stanice oprav kosmické techniky, její doplňování a přezbrojování.

Z teoretických názorů chceme upozornit ještě na představu o úloze člověka ve vesmíru. Američtí vojenští odborníci přisuzují člověku nejdůležitější úlohu. Definují jej jako „lehký (80 kg) víceúčelový počítač stroj schopný takové tvůrčí činnosti, že předčí každý počítač stroj“.

V amerických plánech využití kosmického prostoru pro vojenské účely se rysují tři hlavní směry:

— Vývoj kosmických zařízení a systémů k zabránění překvapení nenadálým úderem raketových jaderných prostředků a kosmických systémů k zabezpečení bojové činnosti všech druhů ozbrojených sil.

— Vývoj různých prostředků a systémů kosmického napadení.

— Vývoj prostředků protikosmické obrany třídy „země—kosmos“ a „kosmos—kosmos“.

Hlavní obsah prvního směru je strategický průzkum a zabezpečení velení složitým systémem umělých družic Země různého vojenského určení. Tento systém zahrnuje i systémy průzkumných spojovacích, navigačních, meteorologických a geodetických družic.

K řešení průzkumu z kosmu bylo využito upravené nejmodernější průzkumné techniky, fotografických, rádiových a radiotechnických zařízení.

Průzkumné kosmické prostředky, které pracují ve varovném systému proti nenadálému napadení, reprezentují průzkumné družice MIDAS (Missile Defence Alarm System), vybavené infradetekčním zařízením k zjišťování odpálení balistických raket protivníka (zjišťují intenzivní tepelné záření výfukových plynů raketových motorů).

Průzkumná družice MIDAS může vyslat signál o zjištění balistické rakety do 2 minut po jejím odpálení a tak prodloužit dobu výstrahy před nenadálým napadením na 25–27 minut. Značně předčí možnosti pozemního varovného systému BMEWS (Ballistic Missile Early Warning System), který je schopen zachytit balistickou střelu asi v polovině její dráhy a tím zabezpečit dobu výstrahy jen na 15 minut.

Tento příklad osvětluje značné přednosti kosmického varovného systému proti pozemnímu a zdůvodňuje úsilí USA v této oblasti již v míru.

Průzkumné družice MIDAS pracují spolu s pozemním systémem SPADATS (Space Detection and Tracking System). Je rozmístěn skrytý podle hranic SSSR a citlivými rádiovými stanicemi a radiolokátory zjišťuje odpálení družic i kosmických korábů. První ověřovací zkoušky v r. 1963 zjišťily odpálení balistických raket USA ze základen v Kalifornii a na Floridě.

Dalším úkolem vývoje první skupiny problémů je rozpracování komplexního družicového systému k přesnému určení cílů a úderů prostředky jaderného napadení.

Družice MIDAS má několik možností spojení se zemí: odhození kontejnerů s filmem, předání televizního obrazu, rádiové odposlouchávací zařízení RS protivníka zjišťuje rádiové signály naváděcích zařízení a zachycuje je na magnetofonové pásky (obměna typu FERRET).

Nejpřesnější údaje získává kosmická fotografie, která umožňuje vyhodnocovat i bojovou techniku na základě vysoké rozlišovací schopnosti fotografických systémů. Pokrok fotografické techniky dovoluje mít na průzkumných družicích fotokomory se zrcadlovými objektivy, jejichž ohnisková vzdálenost dosahuje hodnot řádově 2,5 m a v krátké době má být 6 i více metrů. To např. umožňuje fotografovat výšky 125 km v měřítku 1:50 000 i větším.

Fotografická průzkumná družice SAMOS byla prvně vypuštěna dne 31. 1. 1961. Od té doby jsou tyto družice na oběžných drahách v různých výškách a s různou dobou životnosti — od několika dnů (ve výškách 120 až 350 km) do několika let (ve výškách 500 až 800 km).

Průzkumné družice SAMOS mohou mít raketový motor, který na povel ze Země odchýlí dráhu jejího letu, tj. změni cíl v kosmickém prostoru.

Družice SAMOS jsou uváděny výhradně na polární oběžné dráhy. To jim umožňuje — vzhledem k povětrnostním podmínkám, k denní a noční době — fotografický průzkum každého místa na Zemi. Jejich fotografickou činnost řídí příslušná střediska, která berou v úvahu údaje meteorologických družic. Jejich palubní radiotechnické prostředky pracují však neomezeně, bez závislosti na denní a noční době a povětrnostních podmínkách.

Za posledních 12 měsíců bylo podle údajů západního tisku (FLIGHT z 22. července 1965) vypuštěno na oběžnou dráhu 14 průzkumných družic SAMOS.

Jaderné výbuchy v kosmickém prostoru nebo ve vysoké atmosféře zjišťují speciálně vybavené družice typu VELA HOTEL. První zkoušky byly zahájeny v roce 1962.

V oblasti spojovacích družic jsou v činnosti na oběžných drahách systémy pasivních odrazečů ECHO a REBUND a systémy aktivních retranslátorů TELSTAR, RELAY, SYNCOM a ADVENT (technicky nedokonalejší). Tyto systémy prakticky umožňují USA velet ozbrojených silám na celém světě.

Navigační družice typu TRANSIT mají zařízení k zabezpečení radionavigace úderných prostředků jaderného napadení z ponorek, povrchových plavidel a letounů - nosičů.

Meteorologické družice TIROS, NIMBUS, AEROS mají televizní kamery, jejichž obrazy se na pozemních stanovištích fotografují. Na základě jejich rozboru

se zjišťuje okamžitý stav počasí a sestavují se předpovědi. Výsledky mají rozhodující význam pro použití zbraní a vedení operací všech druhů ozbrojených sil. Meteorologické družice TIROS bylo již prakticky využito pro vojenské účely při plánování špiónážních letů průzkumných letounů U-2 nad SSSR a v karibské krizi nad Kubou v říjnu 1962.

Neméně významným a důležitým oborem současného využití kosmického prostoru je kosmická geodézie. Využívá družic typu ANNA, SECOR a jiných pro měření, výpočet a zpřesňování tvaru zemského geoidu, zjišťování tíhového pole Země a umožňuje získat přesné geodetické podklady pro navázání různých geodetických sítí pevnin mezi oceány a prvky pro střelbu balistických raket.

Všechny uvedené systémy jsou skutečností a pracují na palubách družic.

Tato objektivní skutečnost potvrzuje, že do kosmického prostoru byla již přenesena podstatná část strategického průzkumu a některé kosmické prostředky velení a spojení. Z toho důvodu je nutné posuzovat současnou situaci v kosmu z vojenského hlediska jako vážný faktor, který bude mít v perspektivě stále větší vojenský význam a který se dotýká i obranyschopnosti ČSSR.

Druhým směrem, který sledují americké plány vojenského využití kosmického prostoru, je oblast výstavby nových zbraní — prostředků kosmického napadení. Cílem programu výstavby útočných kosmických zbraní je přenést odpalovací zařízení jaderných zbraní na pohyblivé základny v kosmu a tak dosáhnout jejich větší bezpečnosti, než na pozemních základnách. Kromě toho má být dosaženo i větší pohotovosti a rychlosti pozemního úderu s překvapením. Prostředky kosmického napadení se v současné době studují a mají být připraveny k realizaci kolem roku 1970. Avšak důležité experimenty kosmického bombardování plní již prakticky program RE-ENTRY, tj. návrat a přistání kosmických lodí. Sestup bombardovací části družice na stanovený cíl spočívá na stejném principu. Zkoumá se v podobě vypouštění pokusných kontejnerů z družic na orbitu. K těmto experimentům se prakticky využívá vojenských družic EXPLORER.

Nejrealističtější prostředky kosmického napadení jsou projektované kosmické lodě s lidskou posádkou, která může vypustit jadernou nálož z paluby přímo po sestupné dráze na stanovený cíl.

USA se zabývají již delší dobu pokusnými lety prototypu raketoplánu X-15, který má dosahovat výšek až 100 km. Rovněž oznámený projekt X-20, DYNA SOAR je orbitální letoun s lidskou posádkou, který má být uveden na oběžnou dráhu. Po několika obězích kolem Země může sestoupit do hustších vrstev atmosféry, kde využije aerodynamických možností dalšího řízeného letu pilotováním k úderům na libovolné místo na Zemi (kosmický kluzák).

Třetí směr plánů využití kosmického prostoru představuje rozpracování prostředků protikosmické obrany. Vojensko-technická koncepce člení tyto prostředky na prostředky protikosmické obrany typu „kosmos—kosmos“, představované programem SAINT (Sattelite Intercept) a na prostředky typu „země—kosmos“, jako jsou antirakety NIKE-ZEUS.

Program SAINT předpokládá variantu SAINT-1 jako družici, schopnou měnit směr a výšku letu jiné družice, prozkoumat ji různými elektronickými zařízeními, mimo jiné i televizí a popřípadě ji umlčet nebo zničit (např. zničení zařízení pro jaderné bombardovací družice). Tento program byl pro neobyčejnou složitost zrušen. Jeho varianta SAINT-2, plánovaná s lidskou posádkou, má mít možnost navedení na družici protivníka, prozkoumat ji a zničit na dálku vypálením speciální rakety. Druhou možností je přiblížit se k ní na malou vzdálenost (viz program GEMINI-5 a další). Kosmonaut vystoupí do prostoru, dosáhne družice a poruší její funkci např. zaslepením objektu průzkumného zařízení.

Z uvedeného vyplývají tyto závěry:

— Plány západních imperialistů k vojenskému využití kosmického prostoru jsou neodlučitelnou součástí příprav války v duchu přijaté strategické koncepce „pružné reakce“.

— Výsledků vědeckotechnického pokroku při dobývání kosmického prostoru se plně využívá k přípravě války, zejména k snížení překvapení nenadálého útoku, k systematickému zjišťování a sledování vhodných cílů pro přípravu a plánování jaderného útoku, k zabezpečení velení a získání dalších podkladů pro realizaci agresivních plánů.

— Využití kosmického prostoru a další perspektivy vedou k tomu, že kosmos se stává válčištěm. Proto je nezbytné vojenské využití kosmického prostoru již dnes brát v úvahu, sledovat perspektivu jeho rozvoje a činit objektivní závěry.

II. ZÁVĚRY Z ROZBORU STRATEGICKÝCH KONCEPCÍ, ZEJMÉNA Z KONCEPCE „PRUŽNÉ REAKCE“, A JEJICH DŮSLEDKY PRO NAŠE PŘÍPRAVY K VÁLCE

Často se uvažuje o tom, zda strategické koncepce imperialistů jsou reálné. To je však nesprávně položená otázka. Strategická koncepce „Třetí říše“ nebyla reálná, posuzujeme-li její realitu z hlediska cílů. Nebyla reálná v tom, že se jí nepodařilo porazit Sovětský svaz, a že se jí nepodařilo získat světovládu. I když byla od základů vadná v cílech, které nemohla splnit, přece způsobila šestiletou válku. Na základě této v zásadě nereálné koncepce podrobili si nacisté celou Evropu, vyvražďili milióny lidí a zničili hodnoty, které budovaly celé generace evropských národů.

Z pozice této historické zkušenosti je třeba posuzovat i strategické koncepce USA a jejich partnerů v NATO. Jejich cílem je zvrátit vývoj lidské společnosti a zničit komunismus; z hlediska tohoto cíle nejsou imperialistické koncepce reálné, neboť socialistické státy jsou natolik silné, aby mohly udržet krok a předstih ve zbrojení.

Mohou však být příčinou světové katastrofy. Nereálné koncepce imperialismu mohou rozpoutat globální nukleární válku, která by vyhladila většinu lidstva, zničila kulturu, civilizaci a materiální základnu dalšího rozvoje lidské společnosti.

Je však třeba vidět i jiné aspekty těchto strategických koncepcí. Zbrojení pomáhá dosud imperialismu k vykořisťování slabších partnerů, pomáhá udržovat politickou i hospodářskou nadvládu imperialistických zemí nad závislými a polokoloniálními kapitalistickými státy, brzdí účinně osvobozenecy boj závislých a málo rozvinutých zemí a brzdí i ekonomický rozvoj socialistických států.

A nyní se podívejme, jak se projevuje jejich funkce v přípravách světové války se socialistickými zeměmi.

Zvážíme-li vývoj a budování ozbrojených sil USA a NATO v posledních letech, musíme uznat, že se jejich vojenský potenciál neustále a plánovitě zvyšuje. Děje se tak v souladu s jejich koncepcí „pružné reakce“. Můžeme proto definovat tuto koncepci jako základní platformu proporcionálního rozvoje jejich ozbrojených sil. Proportionální rozvoj ozbrojených sil v souladu s koncepcí „pružné reakce“ má imperialistům a zejména USA zajistit všechny potřeby a všechny eventuality vedení válek. Má zajistit rozvoj ozbrojených sil, jako hlav-

ního prostředku prosazování politických cílů všemi formami násilí, počínaje akcemi „studené války“ přes omezenou, raketovou a v perspektivě i kosmickou jadernou válku.

Pro naše hodnocení nesmí být rozhodující teoretické koncepce nebo politické projevy. Objektivním základem správných závěrů je jen analýza faktů, tj. praktických příprav války, stavu a směrů rozvoje ozbrojených sil a jejich reálných možností. Základní fakta jsou dnes tato: v jaderných zbraních dosáhly už USA maxima, resp. optimální maximum už překročily. Imperialisté proto vrhli síly na další prvky zvyšování vojenského potenciálu: modernizaci veškeré výzbroje, zdokonalování raket, proporcionální budování všech ozbrojených sil, zvyšování strategické, operační a bojové pohotovosti, zvýšení odolnosti raketových základů jejich zpohyblivěním a rozptýlením po oceánech a ve vzdušném prostoru, na přípravu války v kosmickém prostoru, na protiraketovou a protikosmickou obranu; v poslední době na výzkum aktivního využití kosmického prostoru k jaderným úderům na pozemní cíle a aktivního boje v kosmickém prostoru. V tomto směru dosahují významných úspěchů a je pravděpodobné, že se jim podaří snížit předstih socialistických států.

Kdybychom se spoléhali na tezi, že socialismus musí zvítězit a nevynaložili přitom všechny síly a prostředky k udržení náskoku v technickém rozvoji a převahy v ozbrojených silách, mohlo by se stát, že by se tento náskok v dohledné době snížil na minimum.

Životní otázkou se stává rozvinutí automatizace v řízení výroby i ve vojenském. Není pro nás příjemné, že se podařilo imperialistickým státům, zvláště USA, předstihnout náš tábor ve využití kybernetických metod řízení i v rozvoji a využívání matematických strojů, které je v současné době předpokladem rychlého rozvoje ve všech oblastech a faktorech vojenského potenciálu.

Z uvedených úvah a z rozboru strategických koncepcí USA a NATO vyplývají tyto závěry:

- imperialismus se dále systematicky připravuje k válce se socialistickým světem;

- během posledních let se podařilo účelnými opatřeními snížit zranitelnost

hlavních strategických prostředků, zvýšit potenciál a pohotovost ozbrojených sil USA i ostatních států NATO, aniž bylo nutno zvyšovat jejich počty; tento proces dále pokračuje;

— Sovětský svaz udržuje náskok ve výzkumu kosmického prostoru a v raketové technice; USA však mají již prostředky a možnosti využití kosmického prostoru pro vojenské účely; v dohledné perspektivě je aktivní použití kosmických prostředků, které by mohlo mít v budoucí válce rozhodující význam;

— imperialismus má dnes prostředky a síly pro rozpoutání světové jaderné války, kdykoli to uzná za vhodné. Válku může zahájit

— s použitím strategických jaderných zbraní, nebo

— s použitím konvenčních prostředků;

— zahájení války jadernými zbraněmi může být okamžité; od rozhodnutí k prvním úderům na naše území mohou řádově uplynout desítky minut až několik hodin;

— k rozvinutí operací velkého rozsahu bez použití jaderných zbraní by potřebovali několika dnů až týdnů, podle stupně předchozích skrytých příprav;

— v obou případech budou do války zasazeny všechny druhy ozbrojených sil, tedy i pozemní vojska.

Nechceme-li neodpovědně riskovat, musíme být na tyto eventuality neustále připraveni.

Ve svých úvahách a v přípravách nemůžeme negovat dnes již vyhraněnou strategickou koncepci USA, přijatou i jejich spojenci jako koncepci NATO. Je třeba brát jako fakt jejich pojetí „pružné reakce“, „studené války“, „omezené války“ a „všeobecné války“ ne jako fakt, kterému bychom měli přizpůsobit vlastní názory, ale jako směrnici, kterou se vládnoucí kruhy imperialismu řídí při vedení akcí „studené války“ i „omezených válek“, a kterou by se řídili i při rozpoutání „horké války“.

Znamená to, abychom v našich přípravách počítali se všemi druhy možné činnosti, které vypočítává jejich doktrína a měli připravená protipatření.

Z hlediska příprav pohotovosti můžeme názory imperialistů na způsoby vedení války utřídit a zjednodušit:

Za prvé

Přípravy musí být zaměřeny především na nejtěžší variantu, tj. na rozpoutání

„všeobecné války“, zahájené překvapivým globálním jaderným úderem.

Tato varianta klade nejvyšší požadavky na bojovou pohotovost naší armády i na pohotovost celého státu k válce. Proto příprava na ni je základní a hlavní variantou pohotovosti k válce.

Pohotovost k válce chápeme dnes jako pohotovost celé koalice, tj. společnou pohotovost všech států Varšavské smlouvy. V tomto měřítku je třeba chápat obsah pohotovosti jako

— pohotovost systému průzkumu, včetně radiotechnických systémů k včasnému odhalení momentu napadení,

— pohotovost jednotného systému protivzdušné, protiraketové a v blízké budoucnosti i protikosmické obrany koalice k odrazení vzdušných, raketových a kosmických úderů,

— pohotovost systému prostředků strategického jaderného napadení (strategických raketových vojsk, popřípadě kosmických prostředků a strategického letectva) ke globálnímu jadernému úderu,

— pohotovost námořních ozbrojených sil, především ponorkového loďstva k činnosti proti nepříteli,

— pohotovost pozemních vojsk k včasnému vyvedení zpod úderu, k zahájení hromadného jaderného úderu na protistojící uskupení pozemních vojsk i na teritoriální cíle a pohotovost k zahájení operací,

— pohotovost celého teritoria koalice, systému řízení státu a prostředků národního hospodářství k plnění úkolů za války.

Vzhledem k tomu, že napadení může být prakticky okamžité, nelze dnes podstatně časově diferencovat dobu pohotovosti jednotlivých systémů. Všechny by měly mít stejnou dobu pohotovosti. Protože to zatím není možné, je třeba vyvinout snahu, aby rozdíly v době uvedení do pohotovosti byly co nejkratší a následovaly v uvedeném pořadí.

Pro naši armádu je třeba vyjmout z celého komplexu ty faktory, které jsou pro nás limitující. Naše armáda má v podstatě pouze dva druhy ozbrojených sil: vojska PVOS, začleněná do společného systému PVO států Varšavské smlouvy, a pozemní vojska. Těch se plně týkají parametry stanovené pro pohotovost koalice. Právě tak se týkají systému průzkumu, teritoria, systému řízení státu a národního hospodářství.

Specifika, která určuje zvlášť vysoké požadavky na naši pohotovost, je geografické položení našeho státu na evropském pozemním válčišti, na rozhraní kapitalistického a socialistického tábora.

Předpoklad okamžité činnosti pozemních vojsk současně se zahájením jaderného úderu v plánech NATO a důležitost prostoru a času pro řešení rozhodujících operací počátečního období války, jsou rozhodující faktory, které objektivně vymezují lhůty pohotovosti našich vojsk.

Pro další zkracování těchto lhůt jsou velmi důležité metody racionalizace velení s použitím matematických metod řízení a zavádění prostředků mechanizace a automatizace.

Vykonáme-li všechny přípravy k zajištění pohotovosti pro tuto nejobtížnější variantu, budeme připraveni i k řešení ostatních variant imperialistické strategické koncepce napadení socialistických zemí.

Za druhé

Z úvah o imperialistické koncepci „omezené války“ můžeme vypustit úvahy o „omezených politických cílech“ o „omezeném prostoru“ války a o „omezení objektů napadení“. Pro úvahy o funkci našeho státu a naší armády nemají smysl. Světová válka může mít na evropském válčišti pouze jedinou variantu: válku kapitalistických zemí proti socialistickým, přesněji řečeno válku zemí NATO proti státům Varšavské smlouvy. Naše doktrína, promítnutá do patřičných ustanovení Varšavské smlouvy jednoznačně stanoví, že nepovedeme válku sami, ale vždy po boku s bratrskými armádami našich spojenců. V tomto smyslu pro nás žádná „omezení“ neexistují. A také imperialismu je jasno, že nemůže řešit např. sjednocení Německa vojenským napadením NDR bez okamžitého zásahu ostatních států Varšavské smlouvy.

„Omezená válka“ je pro USA pouze receptem, jak řešit udržování národů v polokoloniální, politické a ekonomické závislosti a výrazem snahy uchránit vlastní území před zničením jadernými zbraněmi ve světové jaderné válce.

Z rozboru západních názorů na válku s omezeným použitím jaderných zbraní vysvítá, že ani sami imperialisté si nevědí rady. Nelze předpokládat, že se válčíci koalice — jimž v takové válce půjde o nejrychlejší rozhodnutí války — předem dohodnou, že nebudou používat větší ráže

než 100 kt, nebo že nebudou napadat strategické cíle! Proto i tuto variantu můžeme vypustit ze svých úvah. Teorie „spirály“, tj. postupného zvyšování kilotonáže a všechny podobné teorie, jsou spekulativním výmyslem západních teoretiků.

Nemůžeme počítat ani s variantou světové války bez použití jaderných zbraní. Válka dvou společenských systémů, jako poslední světové třídní srážení, v němž by šlo o bytí a nebytí, by nemohla být vedena bez hlavního válečného prostředku, kterým se staly jaderné zbraně.

Možná, ale málo pravděpodobná by mohla být varianta zahájení války bez použití jaderných zbraní, ať už by důvody byly jakékoli, např. ty, pro které ve dvou světových válkách nedošlo k masovému použití chemických a bakteriologických zbraní, dále reálná obava před zničením celého lidstva nebo jiné důvody. Tato varianta zahájení války by byla možná, zvláště když je součástí oficiální doktríny západních velmocí.

Přípravy na tuto variantu se dotýkají operační, taktické a bojové přípravy vojsk a štábů, nikoli zásadních příprav k vedení války. Z úvah o této variantě vyplynuly i názory, revidující dosavadní výcvik vojsk a štábů, zaměřený příliš na řešení všech operačních i taktických úkolů jadernými zbraněmi. Je nasnadě, že i v operaci s použitím jaderných zbraní nemohou vojska řešit všechny úkoly, zvláště na taktickém stupni, jadernými údery; v určitých fázích budou bojovat bez jaderných zbraní.

Můžeme však usoudit, že i kdyby imperialismus rozpoutal válku se socialistickým táborem bez použití jaderných zbraní, netrvalo by dlouho a použil by je — nejpozději tehdy, jakmile by se ukázalo, že nemá dostatek konvenčních sil a prostředků k vítězství. Na evropském válčišti by pravděpodobně zahájil válku vždy s použitím jaderných zbraní, protože převahu v konvenčních prostředcích nemá. Základní variantou přípravy je vždy ta nejtěžší. Pro nás to je varianta s úplným použitím jaderných zbraní od zahájení války. Současné prostředky dovolují imperialismu zahájit válku nenadálým globálním úderem jaderných zbraní na celou hloubku území států Varšavské smlouvy. Proto tato varianta je pro nás základní a rozhodující. Na evropském válčišti je to tedy jediná varianta, k níž zaměřujeme veškeré přípravy; budeme-li na ni dobře připraveni, budeme připraveni i na ostatní snazší varianty zahájení války.

Naše názory zdůvodňuje i postoj vedoucích vojenských a politických kruhů NSR i Francie, které, i když v podstatě nemají námitky proti doktríně „pružné reakce“, zásadně odmítají možnost války se socialistickým táborem na evropském válečnickém bez použití jaderných zbraní.

Za třetí

Veškeré případy použití imperialistických ozbrojených sil k podpoře akcí „studené války“, ať je jejich cíl jakýkoli, mají jeden společný znak. Jsou současně vždy zvýšením pohotovosti ozbrojených sil k válce (k „horké válce“), protože každá akce „studené války“ zvyšuje napětí a přivádí situaci blíže k možnému rozpoutání světové války. Přejít od „studené“ k „horké“ válce může být plynulý. Velmi poučným příkladem plynulosti přechodu byla oboustranná opatření v době karibské krize, kdy situace vrcholila na rozhraní přechodu k „horké“ raketové a jaderné válce.

Z hlediska naší pohotovosti jde v takových případech o opatření k zvyšování pohotovosti ozbrojených sil a státu k válce; na jednom konci je normální mírový stav a na druhém připravenost k okamžitému zahájení světové raketové a jaderné války.

Opatření, která v případě nenadálého napadení děláme v co nejkratší době, musíme zplánovat a uskutečňovat postupně, aby naše pohotovost vždy odpovídala situaci a míře hrozby rozpoutání války. V podstatě jde o opatření, která musíme mít připravena k zahájení války vůbec.

Záleží na tom, aby postupně uvádění do pohotovosti bylo pečlivě připraveno a dobře zplánováno, aby se vždy volil přiměřený stupeň pohotovosti ozbrojených sil i celého státu, který odpovídá míře ohrožení a potřebnému zabezpečení. Každé nedocení situace znamená zvýšení nebezpečí a každé přecenění se projeví okamžitě velmi nepříznivě v národním hospodářství. Zvyšování pohotovosti k válce vážně zasahuje do národního hospodářství. Tak např. jen povolání části záloh, dopravních prostředků a strojů se velmi rychle projeví v snížení výroby a v poruchách chodu národního hospodářství. Tím nepříznivěji se projeví přímé zásahy do výroby, dopravy atd., které jsou na vyšších stupních pohotovosti státu k válce nutné.

Nedílnou součástí udržování vysoké pohotovosti státu k válce je rozvíjení vo-

jenské vědy i vojenských aplikací ostatních vědních oborů, zvláště lékařských a technických věd. V této oblasti jsou velmi aktuální otázky vojenského využití kosmického prostoru. Zhodnocení současného stavu ukazuje, že se v současné době počíná rozvíjet nová revoluční přeměna ve vojenství, vyvolaná technickým pokrokem v oblasti dobývání kosmu. Úzce s tím souvisí i pokrok v rozvíjení matematických metod řízení, mechanizace a automatizace procesů řízení a velení. V dohledné době několika let způsobí převratné změny v možnostech vedení války, v útočných i obranných systémech, které se promítnou jak do vojenské teorie, tak i do vojenské praxe. Vysokou pohotovost ozbrojených sil a státu udržíme jen tehdy, budeme-li sledovat tento vývoj, udržovat potřebné teoretické i praktické znalosti těchto bouřlivě se rozvíjejících oborů a včas připravovat i praktická opatření v souladu s ostatními zeměmi Varšavské smlouvy.

Velmi vzrůstá význam přípravy zápolí k válce. Jednou z nejdůležitějších oblastí přípravy zápolí je obrana a ochrana teritoria a obyvatelstva za války. Téměř všechny přípravy teritoria i obyvatelstva jsou dlouhodobé. Přípravy teritoria proto mohou být uskutečněny jen systematickou a plánovitou prací v době míru. Možnost nenadálého úderu jadernými zbraněmi na celou hloubku území koalice vyzdvihuje životní důležitost vysoké pohotovosti všech příprav zápolí k vedení války. Na rychlé evakuaci obyvatelstva z míst pravděpodobných úderů jadernými zbraněmi, na vyvedení řídicích orgánů zpod úderu, na rychlém přechodu na válečný grafikon železniční dopravy, na zvýšení pohotovosti silniční a spojovací sítě i prostředků jejich rychlé obnovy, na pohotovosti zdravotnické služby, atd., na uvedení celého státu do pohotovosti k válce závisí dnes nejen úspěch operací počátečního období války, ale i přežití národů. Proto příprava teritoria k uvedení státu do pohotovosti k válce je dnes stejně důležitá, jako pohotovost ozbrojených sil. Rychlost nenadálého úderu jadernými zbraněmi na celou hloubku zápolí klade stejné požadavky na pohotovost celého státu, jako na pohotovost ozbrojených sil. Získat tak vysoký stupeň pohotovosti státu k válce se podaří pouze rozvinutím všech myšlenek, prvků a opatření všelidové obrany státu.

Rozsah této stati nedovoluje rozebírat všechny prvky pohotovosti našeho státu

k válce. Cílem je pouze ukázat, jak imperialistické strategické koncepce ovlivňují naše přípravy.

O jednom z hlavních prvků pohotovosti k válce by však přece bylo účelné pojednat: o výchově všech občanů našeho státu. Morální prvek je základ, na němž závisí všechny ostatní prvky pohotovosti státu k válce. Ve vědomí velké části občanstva našeho státu chybí dosud znalosti skutečného stavu příprav imperialismu k válce. To je zdroj tendencí lhostejnosti k branné politice strany a státu, nálad bezstarostnosti a pacifismu, ochoty přijímat vliv západní ideologie, pocitů malé odpovědnosti za společnou obranu státu. Zdá se, že západní propaganda je si toho vědoma a snaží se toho plně využít ke snížení branného potenciálu socialistických zemí.

V současné době k nám pronikají vlivy buržoazní ideologie, které nacházejí živnou půdu zejména u části mládeže a ve značné části výtvarných umělců. Tímto zdánlivě nepolitickým způsobem se snaží západní propaganda nahlodat myšlení a jednotu našich lidí.

Západní propaganda využívá metod tzv. „psychologické války“ ve snaze nahlodat i jednotu socialistických zemí. Používá

k tomu metod diferencovaného přístupu k jednotlivým socialistickým skupinám obyvatelstva.

Podléhat těmto snahám je pro obranu socialismu velmi nebezpečné. Základní zásadou obrany v tomto směru je nepřipustit rozleptávací účinek těchto metod a udržet stůj co stůj nerozbornou jednotu socialistického tábora, jako základní předpoklad jeho obranyschopnosti.

Aktuálním úkolem velitelského sboru je uvážlivě vysvětlovat občanstvu skutečný stav příprav imperialismu k válce a mařit vlivy pronikající nepřátelské ideologie. Zvyšovat znalosti občanů o skutečných cílech a válečných možnostech imperialismu a o specifikách přípravy NATO k válce na evropském válečném poli. Tyto znalosti i přípravu všech občanů k válce systematicky rozvíjet v rámci přípravy všelidové obrany našeho státu.

Všemi prostředky se musíme snažit o stále zvyšování bojové pohotovosti vojsk ČSLA i celkové připravenosti státu k válce. Podíl našeho státu na zabezpečení společné obrany států Varšavské smlouvy je významný. Splnění úkolů je životní otázkou bytí a nebytí našich národů v případě, že se imperialisté odhodlají válku rozpoutat.